

„Niepełnosprawność i projektowanie uniwersalne”

w ramach projektu pt. „Dyrektywa EAA - przystępnie o dostępności cyfrowej”
nr FERS.01.03-IP.09-0022/24
dofinansowany w ramach Programu
Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

 PARP
Grupa PFR

Czy to rozwiązanie działa?

Wypróbowane narzędzia do podniesienia poziomu świadomości:

1. Być życzliwym wobec wszystkiego i każdego, włącznie ze sobą, przez cały czas bez wyjątków.
2. Czczyć całe życie we wszystkich jego przejawach, niezależnie od wszystkiego, nawet jeśli się tego nie rozumie.
3. Nie wywodzić żadnej faktycznej, niezawodnej wiedzy na temat niczego. Prosić Boga aby odstąpił ich znaczenie.
4. Postanowić dostrzec ukryte piękno wszystkiego, co istnieje - wówczas samo się odstania.
5. Wybaczyc wszystko, czego było się świadkiem lub doświadczyło, nie ważne co to było. Pamiętać o Chrystusie, Buddzie i Krisznie;

Źródło obrazu:
materiał własny

Niepełnosprawność – czym jest?

Mówiąc o niepełnosprawności mamy na względzie relację między zdrowiem człowieka (uwzględniając jego wiek, płeć i wykształcenie), a społeczeństwem i środowiskiem, które go otacza.

Niepełnosprawność to zjawisko społeczne i relacyjne, a nie wyłącznie medyczne. Kluczowe jest odejście od postrzegania niepełnosprawności jako „braku” lub „defektu”, a skupienie się na tym, jak społeczeństwo tworzy bariery, które utrudniają funkcjonowanie osobom ze szczególnymi potrzebami.

Niepełnosprawność zostaje przesunięta z podmiotu na przedmiot.

Już nie chodzi tylko o stan zdrowia, ale o **funkcjonowanie w środowisku**.

Definicja niepełnosprawności

Nie ma jednej, uniwersalnej definicji – zależy od celu i kontekstu. Funkcjonują różne pojęcia w poszczególnych aktach prawnych, dokumentach medycznych lub międzynarodowych.

Definicje służą różnym celom praktycznym i instytucjonalnym, m.in.:

- a) orzecznictwu – w celu przyznania uprawnień, świadczeń, usług (np. renta, zatrudnienie wspomagane),
- b) realizacji praw socjalnych i obywatelskich – np. prawo do edukacji, transportu, rehabilitacji,
- c) projektowaniu dostępności – tworzeniu przestrzeni, produktów i usług dostosowanych do potrzeb,
- d) diagnozie i statystyce – np. w spisach powszechnych, analizach WHO, politykach publicznych.

Medyczny model niepełnosprawności

Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z 27 sierpnia 1997 r. (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 44 z późn. zm.).

Punkt wyjścia w ustawodawstwie zakładał:

- Skupienie na deficycie biologicznym lub psychologicznym
- Niepełnosprawność jako cecha osoby – wynik uszkodzenia organizmu
- Podejście: „co trzeba naprawić”, by osoba mogła funkcjonować
- Model dominował w XX wieku i wciąż jest obecny w orzecznictwie

Medyczny model niepełnosprawności – wady

Cel:

- pokazać sposób ujmowania niepełnosprawności jako problemu jednostki wynikającego z jej stanu zdrowia

Wady:

- Stereotypizacja – utrwalanie przekonania, że osoby z niepełnosprawnością są odmienne lub mniej wartościowe.
- Brak działań na rzecz usuwania barier – skupienie na jednostce prowadzi do zaniedbania systemowych rozwiązań, takich jak poprawa dostępności przestrzeni publicznej i technologii.
- Pomijanie wpływu otoczenia – model nie bierze pod uwagę, że to środowisko fizyczne, społeczne i cyfrowe może tworzyć dodatkowe ograniczenia.

Prawocząłowieczy model niepełnosprawności (1)

Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych (Konwencja), przyjęta 13 grudnia 2006 r. przez Zgromadzenie Ogólne ONZ, ratyfikowana przez Polskę 25 września 2012 r., (Dz.U. z 2012 r. poz. 1169)

Główne założenia Konwencji:

- Osoby z niepełnosprawnościami są pełnoprawnymi członkami społeczeństwa
- Niepełnosprawność to wynik interakcji między barierami a osobą, a nie tylko cecha jednostki
- Celem polityki jest zapewnienie równego i skutecznego korzystania z praw człowieka
- Państwo ma obowiązek usuwania barier, a nie osoba ich „pokonywania”

Prawocząłowieczy model niepełnosprawności (2)

Najważniejsze prawa gwarantowane przez Konwencję:

- Prawo do niezależnego życia i włączenia w społeczeństwo (art. 19)
- Poszanowanie przyrodzonej godności, autonomii osoby, w tym swobody dokonywania wyborów, a także poszanowanie niezależności osoby (art. 3)
- Prawo do edukacji (art. 24), pracy (art. 27), dostępności (art. 9)
- Zakaz dyskryminacji (art. 5), prawo do równości wobec prawa
- Prawo do udziału w życiu politycznym, społecznym i kulturalnym (art. 29–30)

Dostępności nie ustanowimy prawem. Ona sama w sobie jest prawem.

Wielopoziomowy porządek prawny – wprowadzenie

Definicja niepełnosprawności funkcjonuje w wielu aktach prawnych.

System prawa w zakresie niepełnosprawności oparty jest na czterech powiązanych filarach:

1. Konstytucja – zapewnia równość i ochronę praw,
2. Konwencja – narzuca międzynarodowe standardy uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym, zawodowym, publicznym i kulturalnym,
3. Ustawy krajowe – określają mechanizmy wdrażania dostępności w praktyce,
4. Prawodawstwo UE – gwarantuje jednolite zasady techniczne i wdrożeniowe w ramach rynku wspólnotowego.

Każdy z tych poziomów musi być spójny z pozostałymi, a ich wspólne zastosowanie stanowi podstawę realizacji praw osób z niepełnosprawnościami w praktyce społecznej i instytucjonalnej.

- Każdy poziom prawa (krajowy, międzynarodowy, unijny) wnosi coś istotnego
- Definicje nie są identyczne – ale cel jest jeden: pełne uczestnictwo i równość osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym, zawodowym, publicznym i kulturalnym
- Ewolucja: od modelu medycznego, przez społeczny, do prawocłowieczego

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej

Ustawa z dnia 2 kwietnia 1997 r. – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 1997 r., poz. 78, poz. 483 z późn. zm.).

Konstytucyjne gwarancje dla osób z niepełnosprawnościami:

- Art. 2 - zasada demokratycznego państwa prawa
- Art. 30 – zasada przyrodzonej i niezbywalnej godności człowieka, stanowiącej źródło wolności i praw człowieka
- Art. 32 – zasada równości wobec prawa, zakaz dyskryminacji
- Art. 47 – prawo do decydowania o swoim życiu osobistym
- Art. 69 – państwo zapewnia pomoc osobom z niepełnosprawnościami
- brak definicji, ale silne ramy ochronne i zobowiązanie państwa

Konwencja – nadrzędna rola nad ustawami krajowymi

Konwencja wprowadza prawocząłowieczy model niepełnosprawności.

Definicja niepełnosprawności w ujęciu relacyjnym (interakcja z barierami)

Celem Konwencji jest popieranie, ochrona i zapewnienie pełnego i równego korzystania ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności przez wszystkie osoby niepełnosprawne oraz popieranie poszanowania ich przyrodzonej godności.

Do osób niepełnosprawnych zalicza się te osoby, które mają długotrwale naruszoną sprawność fizyczną, psychiczną, intelektualną lub w zakresie zmysłów co może, w oddziaływaniu z różnymi barierami, utrudniać im pełny i skuteczny udział w życiu społecznym, na zasadzie równości z innymi osobami.

Ogólne zasady Konwencji:

- (a) poszanowanie przyrodzonej godności, autonomii osoby, w tym swobody dokonywania wyborów, a także poszanowanie niezależności osoby,
- (b) niedyskryminacja,
- (c) pełny i skuteczny udział i włączenie w społeczeństwo,
- (d) poszanowanie odmienności i akceptacja osób niepełnosprawnych, będących częścią ludzkiej różnorodności i całej ludzkości,
- (e) równość szans,
- (f) dostępność,
- (g) równość mężczyzn i kobiet,
- (h) poszanowanie rozwijających się zdolności niepełnosprawnych dzieci oraz poszanowanie prawa dzieci niepełnosprawnych do zachowania tożsamości.

Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1411)

Kluczowe przepisy:

- art. 2 pkt 10 – definicja: „trwała lub okresowa niezdolność do wypełniania ról społecznych...”
- rozdział 2 – orzekanie o niepełnosprawności (trzy stopnie: znaczny, umiarkowany, lekki)

Ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami

Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami
(Dz.U. z 2020 r. poz. 1062)

Zakres:

- wprowadza pojęcie „osoby ze szczególnymi potrzebami”,
- zobowiązuje podmioty publiczne do zapewnienia dostępności (architektonicznej, cyfrowej, informacyjno-komunikacyjnej),
- wprowadza sankcje za brak zapewnienia dostępności,
- art. 6–8 – prawo do złożenia żądania dostępności.

Rozporządzenia UE

- **Dyrektywa w sprawie dostępności stron internetowych i mobilnych aplikacji organów sektora publicznego**

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2102 z dnia 26.10.2016 r. w sprawie dostępności stron internetowych i mobilnych aplikacji organów sektora publicznego.

→ Implementowana w Polsce przez: ustawę z dnia 4.4. 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1440).

- **Dyrektywa w sprawie wymogów dostępności produktów i usług (EAA lub Dyrektywa EAA):**

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/882 z dnia 17.4. 2019 r. w sprawie wymogów dostępności produktów i usług (tzw. European Accessibility Act).

→ Implementowana w Polsce przez: ustawę z dnia 26 kwietnia 2024 r. o zapewnianiu spełniania wymagań dostępności niektórych produktów i usług przez podmioty gospodarcze (PAD) (Dz. U. z 2024 r. poz. 731)

Niepełnosprawność a szczególne potrzeby

– definicje ustawowe

Konwencja – definicja osoby z niepełnosprawnościami (art. 1):

Osoby z niepełnosprawnościami – do osób niepełnosprawnościami zalicza się te osoby, które mają długotrwale naruszoną sprawność fizyczną, psychiczną, intelektualną lub w zakresie zmysłów co może, w oddziaływaniu z różnymi barierami, utrudniać im pełny i skuteczny udział w życiu społecznym, na zasadzie równości z innymi osobami.

Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami – definicja osoby ze szczególnymi potrzebami:

Osoba ze szczególnymi potrzebami – osobę, która ze względu na swoje cechy zewnętrzne lub wewnętrzne, albo ze względu na okoliczności, w których się znajduje, musi podjąć dodatkowe działania lub zastosować dodatkowe środki w celu przezwyciężenia bariery, aby uczestniczyć w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami

Co różni obie definicje:

- szczególne potrzeby to pojęcie szersze niż niepełnosprawność
- długotrwałość (osoby z niepełnosprawnościami)
- czynniki zewnętrzne, niezależne od tych osób, na przykład konieczność sprawowania opieki na dzieckiem lub starszą osobą (osoby ze szczególnymi potrzebami)

Dostępność produktów i usług – zmiana podejścia

Kluczowe jest rozpoznanie realnej potrzeby użytkownika, a nie jego „kategorii formalnej”.

Prawo idzie w kierunku: projektowania uniwersalnego, eliminowania barier, personalizacji wsparcia.

Zmiana myślenia: nie pytamy „czy jesteś osobą z orzeczeniem”, ale „czego potrzebujesz, by skorzystać z usługi tak samo jak inni?”

Osoba ze szczególnymi potrzebami

- Osoby z depresją lub ADHD
- Osoby z niepełnosprawnością (np. wzroku, słuchu)
- Seniorzy
- Osoby z czasowo naruszoną sprawnością w zakresie mobilności czy percepcji (np. po urazie ręki, skręceniu nogi, podrażnienia oczu)
- Osoby z migreną
- Osoby cudzoziemskie
- Osoby z ciężkim bagażem
- Każdy z nas może mieć **szczególne potrzeby**

Źródło obrazu:
materiał własny

Liczba seniorów (powyżej 65 lat)

- Według danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) z 2023 roku, liczba osób w Polsce w wieku powyżej 65 lat **wynosi 7,5 miliona**, co stanowi 19,8% całkowitej populacji kraju.
- Prognozy GUS na lata 2023–2060 przewidują, że do 2060 roku populacja osób powyżej 65. roku życia wzrośnie do **10,1 miliona**, co **będzie stanowić około 32,6%** ogółu ludności Polski. Jednocześnie całkowita liczba mieszkańców kraju ma zmniejszyć się do 30,9 miliona.

ĆWICZENIE:

Wyobraź sobie sytuację, w której zapraszasz swoich starszych sąsiadów, mających około 80 lat, na wspólne wyjście do restauracji. Jakie potencjalne bariery – zarówno fizyczne, jak i komunikacyjne lub organizacyjne – mogą utrudnić im pełne i komfortowe skorzystanie z tej usługi gastronomicznej?

Dostosowania organizacyjne u przedsiębiorców zatrudniających osoby z niepełnosprawnością:

1. Dostosowanie stanowisk pracy – m.in. ergonomiczne meble, sprzęt komputerowy z ułatwieniami, programy powiększające, czytniki ekranu, pętle indukcyjne.
2. Elastyczny czas pracy lub możliwość pracy zdalnej – np. dla osób z ograniczoną mobilnością, przewlekłymi chorobami lub wymagających rehabilitacji.
3. Wewnętrzne procedury i instrukcje w formie dostępnej – np. proste językowo dokumenty, materiały audio lub wideo z napisami.
4. Koordynator ds. zatrudniania osób z niepełnosprawnością – osoba wspierająca proces wdrożenia, adaptacji i bieżącego funkcjonowania pracownika.
5. Szkolenia kadry zarządzającej i współpracowników – z zakresu komunikacji, przeciwdziałania uprzedzeniom, równego traktowania i zapewniania dostępności.
6. Ewakuacja i bezpieczeństwo – przygotowanie planów ewakuacji z uwzględnieniem różnych rodzajów niepełnosprawności (np. osoby na wózku, osoby z zaburzeniami wzroku lub słuchu).

Szczególne potrzeby a dostępność produktów i usług

Dostępność produktów i usług nie jest wyłącznie wymogiem prawnym, ale również elementem jakości, wizerunku i efektywności rynkowej.

Uwzględnienie szczególnych potrzeb na etapie projektowania oraz wdrażania oferty przyczynia się do zwiększenia udziału w rynku i lojalności klientów – przy jednoczesnym promowaniu równości i włączenia społecznego.

W przypadku przedsiębiorców dbających o klientów i pracowników ze szczególnymi potrzebami przekłada się to na konkretne rozwiązania technologiczne, projektowe i organizacyjne, które zwiększają dostępność świadczonych usług i oferowanych produktów.

Przykłady dostępnych usług

- Formularze online obsługiwane głosowo lub z możliwością powiększania tekstu – zgodność z Web Content Accessibility Guidelines (WCAG)*.
- Aplikacje mobilne ze wsparciem Easy To Read (ETR) lub nagraniami lektorskimi.
- Obsługa klienta w języku migowym (PJM) – np. przez tłumacza online.
- Usługi rezerwacji z funkcją czatu dla osób z trudnościami komunikacyjnymi lub w hałaśliwym otoczeniu.

Przykłady:

- **ŁatwyTekst.pl** – platforma, gdzie możesz wpisać swój tekst i uzyskać wersję „łatwą do czytania”, także z różnymi typami dokumentów (ogłoszenia, plakaty, zaproszenia, wnioski itd.).
Link: <https://latwytekst.pl/>
- **ETR.edu.pl** – strona edukacyjna z poradami, wytycznymi i przykładami dobrych praktyk w tworzeniu ETR

Przykłady dostępnych produktów

- Klawiatury o wysokim kontraście – ułatwiają pisanie osobom z ograniczoną percepcją wzrokową.
- Specjalistyczne myszki i urządzenia sterujące wzrokiem – dla osób z ograniczoną sprawnością rąk.
- Etui na produkty z brajlem lub tłoczeniem wypukłym (lekarstwa) – dla osób niewidomych.
- Duże opakowania z łatwym otwieraniem – ergonomiczne dla osób starszych lub z artretyzmem.

Czy wymienisz jeszcze inne?

Przykład: Klawiatura – Big keys

Zaprojektowana z myślą o osobach z niepełnosprawnością ruchową, problemami ze wzrokiem lub trudnościami w koordynacji ruchowej.

Charakteryzuje się:

- **Dużymi klawiszami** – zwykle kilkukrotnie większymi niż w standardowych klawiaturach, co ułatwia trafienie w odpowiedni przycisk.
- **Czytelnymi oznaczeniami** – wyraźne, kontrastowe litery i symbole pomagają osobom z ograniczoną percepcją wzrokową.
- **Prostym układem** – często uproszczonym, bez zbędnych funkcji, co ułatwia obsługę.
- **Ergonomicznym projektem** – dostosowanym do potrzeb osób z ograniczoną motoryką dłoni.

Źródło obrazu:
[amazon.com](https://www.amazon.com)

Przykład: Sterowanie

Sterowanie ustami – **Integra Mouse Plus** - Mysz sterowana ustami reaguje na ruchy warg oraz siłę ssania i dmuchania, umożliwiając obsługę komputera bez użycia rąk. Ruch kursora następuje poprzez naciskanie ustnika wargami, natomiast kliknięcia, podwójne kliknięcia oraz funkcja przeciągnij i upuść realizowane są za pomocą zasysania i wydmuchiwania powietrza.

Źródło obrazu:
altix.pl

Sterowanie wzrokiem – Urządzenia do sterowania wzrokiem, czyli **eyetrackery**. Zaawansowane kamery wbudowane w Eyetrackerze rejestrują wzrok użytkownika, a następnie ustalają, na co patrzy dana osoba oraz w jaki sposób skanuje wzrokiem otoczenie.

Źródło obrazu:
harpo.com.pl

Przykład: Oprogramowanie do sterowania głosem i do transkrypcji

Oprogramowanie do sterowania głosem:

Aplikacje takie jak **SIRI**, **Spikit** czy **Asystent Google (Ok Google)** umożliwiają sterowanie urządzeniami i wprowadzanie tekstu za pomocą głosu. Są one szczególnie przydatne dla osób z ograniczoną sprawnością ruchową, ułatwiając obsługę smartfonów, komputerów i innych urządzeń bez konieczności używania rąk. Przykład:

- **Ok Google** – asystent głosowy, który umożliwia wykonywanie poleceń, wyszukiwanie informacji czy obsługę aplikacji na telefonie. (<https://support.google.com>)

Oprogramowanie do transkrypcji:

- **Transkryptor** - Aplikacja tworzy transkrypcje zamieniając głos na żywo w tekst. Przydatne dla osób Głuchych, starszych i niedosłyszących. (www.transkryptor.com/pl/)

Przykład: Czytniki ekranu

Jak działają?

- Program skanuje ekran, analizując zawartość oraz rozpoznając tekst i elementy graficzne.
- Następnie tłumaczy te informacje na formę tekstową.
- Tekst jest przesyłany do syntezy mowy, który konwertuje go na dźwięk.
- Użytkownik słyszy opis tego, co znajduje się na ekranie.

Przykłady czytników:

- JAWS – Job Access With Speech – Oferuje funkcje dla użytkowników Windows.
- NVDA – NonVisual Desktop Access – Bezpłatny czytnik ekranu dla systemu Windows.
- SPEECHIFY - <https://speechify.com>

Przykład: Funkcje dostępności w serwisie NETFLIX

Funkcje dostępności:

- Systemy wspomagania słuchu
- Audiodeskrypcja
- Sterowanie jasnością
- Ustawienia rozmiaru tekstu
- Skróty klawiszowe
- Ustawienia prędkości odtwarzania
- Napisy i podpisy dla niesłyszących
- Polecenia głosowe

The image shows the Netflix logo, which consists of the word "NETFLIX" in a bold, red, sans-serif font. The letters are slightly tilted to the right.

Źródło obrazu:

<https://help.netflix.com>

Przykłady: Czytak i Kindle

Czytak – dla osób z obniżoną sprawnością manualną i wzrokową

Zaawansowane funkcje:

- Pełne udźwiękowienie, pozwalające na intuicyjną obsługę bez potrzeby patrzenia na ekran.
- Długi czas pracy dzięki pojemnej baterii, umożliwiający wielogodzinne słuchanie audiobooków i muzyki.
- Solidna obudowa, a także wbudowany dyktafon i zegarek z funkcją głosową.

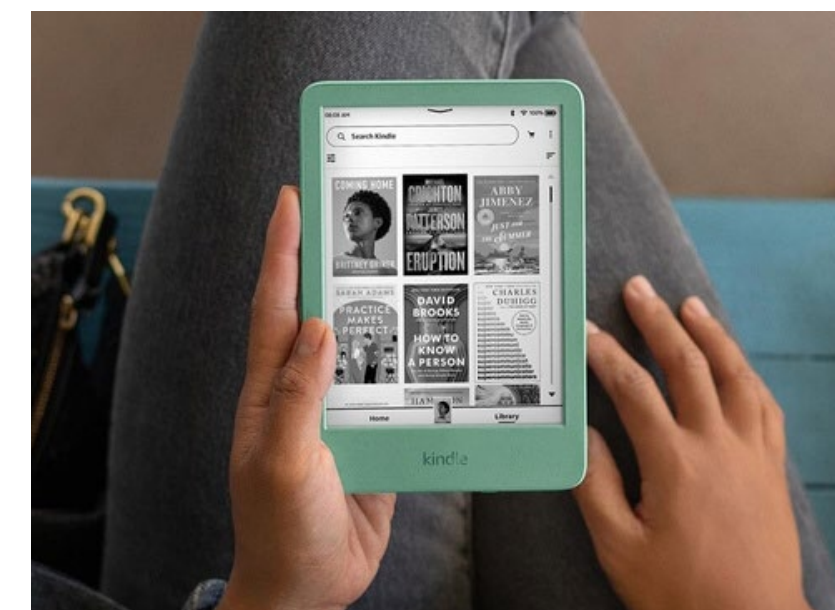

Źródło obrazu:
czytak.com.pl

Kindle – wybrane modele

Funkcje dostępności:

- VoiceView Screen Reader: Funkcja czytnika ekranu, która działa z dźwiękiem (przez Bluetooth).
- Regulacja czcionki: Możliwość powiększania tekstu, zmiany kontrastu i rodzaju czcionki.
- Obsługa audiobooków (Audible): Możliwość słuchania treści, jeśli e-book jest dostępny w formacie audio.

Źródło obrazu:
<https://www.avans.pl/>

Przykład: BlindShell

Urządzenia telekomunikacyjne

- Wyświetlacze o wysokim kontraście oraz z funkcjami tekstowymi, które ułatwiają komunikację osobom z ograniczeniami wzrokowymi lub słuchowymi.
- Dostępne telefony z wypukłymi klawiszami.
- Ułatwienia dostępnościowe w smartfonach i tabletach.

BlindShell – to prosty w obsłudze telefon komórkowy dla osób słabowidzących i niewidomych.

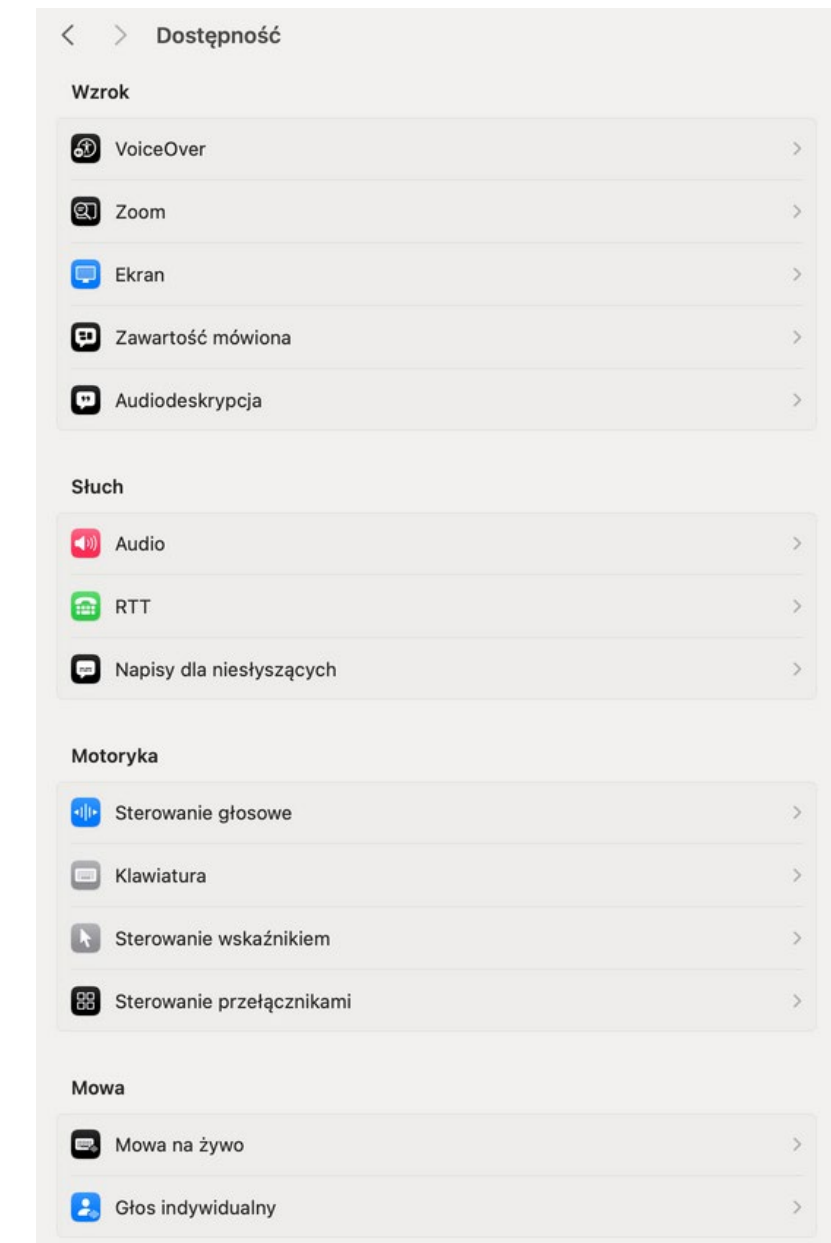

Źródło obrazu:

<https://aspire-consultancy.co.uk>

Przykład: iOS – dostępność dla osób niewidomych, słabowidzących i słabosłyszących

- **Voice Over**
- **Zoom** – aplikacja Lupa. Może ułatwić zobaczenie obiektu poprzez powiększenie, zastosowanie filtrów kolorystycznych, dodanie światła za pomocą latarki oraz dostosowanie jasności lub kontrastu obrazu.
- **Ekran** – pozwala dostosować wygląd ekranu i tekstu, aby ułatwić korzystanie z urządzenia.
- **Zawartość mówiona** – urządzenie może automatycznie odczytać nazwę aplikacji lub elementu interfejsu, gdy użytkownik otworzy go na ekranie.

Źródło obrazu:
apple.com

Przykład: Electrics Accessible People Mover (APM)

Toyota opracowała na Igrzyska Olimpijskie i Paraolimpijskie w Paryżu 2024 dwa nowe produkty ułatwiające poruszanie się osobom na wózkach.

Accessible People Mover (APM) to 4-osobowy elektryczny pojazd opracowany z myślą o łatwym dostępie dla osób z niepełnosprawnością ruchu.

Elektryczny e-puller zapewniał większą swobodę poruszania się osobom korzystającym z wózków podczas Igrzysk Paraolimpijskich w Paryżu 2024.

Źródło obrazów:

<https://www.toyotanews.eu/>

Przykład: Sklep internetowy – IKEA

Funkcje ułatwień dostępu:

- Obsługa strony internetowej za pomocą klawiatury
- Możliwość zmiany języka
- Zdjęcia na stronie mają teksty alternatywne

Braki funkcji ułatwień dostępu:

- Brak możliwości skorzystania z videotłumacza PJM

🌐 Polski ▼ ❤️ Zachowane oferty (0) 🔍 Wyszukaj oferty pracy

Dostępność

W IKEA dostępność jest dla nas kluczowym czynnikiem sukcesu. Nieustannie pracujemy nad zwiększeniem dostępności naszej strony internetowej, ponieważ chcemy, by była ona dostępna dla wszystkich użytkowników.

Funkcje ułatwień dostępu

Ta strona internetowa:

- umożliwia dostęp przy użyciu klawiatury z komputerów i urządzeń przenośnych;
- jest responsywna, czyli można powiększać i dostosowywać rozmiar tekstu, nie musząc przy tym dużo przewijać jej w poziomie;
- pozwala na dopasowywanie kolorystyki za pośrednictwem ustawień w przeglądarce;
- jest przetestowana na wielu różnych przeglądarkach i z wieloma technologiami wspomagającymi.

Zgodność z wytycznymi WCAG 2.0, poziom AA

Ta strona powinna być zgodna z wytycznymi WCAG 2.0 (Web Content Accessibility Guidelines 2.0) na poziomie AA, ale nie oznacza to, że jest wolna od jakichkolwiek problemów z dostępnością. Ponieważ strona jest nieustannie modyfikowana, mogą się na niej zdarzyć błędy. Naszym celem jest nie tylko uzyskanie zgodności z wytycznymi WCAG 2.0 na poziomie AA, ale także wykroczenie poza nie i oferowanie strony internetowej, która będzie wszystkim ułatwiała przeglądanie i kupowanie produktów.

O WCAG 2.0 na stronie W3C

Jeśli wystąpią jakiegokolwiek trudności w dostępie do naszej strony internetowej, prosimy dać nam znać, co możemy poprawić.

Źródło:

ikea.com

Przykład: Systemy komunikacji alternatywnej

Mówik to urządzenie wspomagające komunikację, przeznaczone dla osób mających trudności w mówieniu. Umożliwia porozumiewanie się za pomocą symboli, obrazów lub tekstu, które są następnie przekształcane na mowę. Jest szczególnie przydatne dla osób z zaburzeniami mowy, takimi jak autyzm, afazja czy porażenie mózgowe.

Źródło obrazu:
mowik.sklep.pl

Przykład: potrzeby osób w spektrum autyzmu

- Uporządkowany plan dnia lub działania.
- Przestrzeń pozbawiona wysokiego natężenia dźwięków, hałasów, światła.
- Ciche godziny obsługi.
- W sytuacjach trudnych zadbanie o bezpieczeństwo tej osoby oraz osób postronnych.
- Pokój wyciszenia, przyjazny sensorycznie.
- Cyfrowe : unikanie uciążliwych dźwięków, np. w multimedialach.

Link do filmu: www.youtube.com

Pokój wyciszenia na Lotnisku Chopina

Źródło obrazu:

<https://turystyka.rp.pl/>

Definicja dostępności – ujęcie systemowe:

Dostępność oznacza możliwość samodzielnego, swobodnego korzystania na zasadzie równości z innymi osobami z: produktów, usług, przestrzeni, transportu, technologii, infrastruktury oraz informacji — bez konieczności pomocy ze strony osób trzecich. Jest to pojęcie stosowane w prawie międzynarodowym, unijnym i krajowym, o kluczowym znaczeniu dla realizacji praw osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami.

* Definicja opracowana w oparciu o: art. 9 Konwencji, Dyrektywę (UE) 2019/882, Ustawę z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami oraz dokument „Wytyczne dotyczące realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021–2027” (MFiPR).

Dostępność w rozumieniu Konwencji

Dostępność = warunek niezależnego życia i pełnego uczestnictwa w społeczeństwie

Art. 9 – Dostępność

Państwa Strony podejmują działania mające na celu umożliwienie osobom z niepełnosprawnościami niezależnego życia oraz pełnego uczestnictwa we wszystkich aspektach życia.

Obowiązki państwa (art. 9 ust. 2): identyfikowanie i eliminowanie barier i przeszkód w dostępie do:

- budynków,
- dróg,
- transportu,
- informacji i komunikacji,
- produktów i usług ogólnie dostępnych lub powszechnie zapewnianych,
- systemów elektronicznych i technologii.

Dostępność w rozumieniu Deklaracji Sztokholmskiej

Deklaracja Sztokholmska – przyjęta w Sztokholmie 9 czerwca 2004 r. podczas międzynarodowej konferencji "Design for All" zorganizowanej m.in. przez Szwedzką Agencję Dziedzictwa Narodowego i European Institute for Design and Disability (EIDD) (Deklaracja)

Główne założenia Deklaracji:

1. Design for All = Projektowanie dla wszystkich. To strategia tworzenia środowisk, produktów i usług dla możliwie najszerzego grona użytkowników, bez konieczności późniejszych adaptacji. Uwzględnia różnorodność ludzi pod względem wieku, sprawności, umiejętności, języka, kultury itp.
2. Uniwersalne projektowanie nie jest projektowaniem „dla osób z niepełnosprawnościami” – lecz dla całego społeczeństwa.
3. Design for All jako narzędzie rozwoju społecznego, kulturalnego i gospodarczego: sprzyja innowacyjności, podnosi jakość życia, redukuje koszty adaptacji i wykluczenia.
4. Współodpowiedzialność różnych sektorów:
Władze publiczne, projektanci, edukatorzy, przemysł i społeczeństwo obywatelskie mają wspólną odpowiedzialność za wdrażanie zasad uniwersalnego projektowania.
5. Design for All powinno być standardem, nie wyjątkiem:
Deklaracja wzywa do systemowego wdrażania tej filozofii w polityce publicznej, kształceniu projektantów i praktyce projektowej.

Dostępność – ujęcie krajowe

Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami

Ustawa nie zawiera jednej ogólnej definicji „dostępności”, ale wskazuje obszary, które mają być dostępne:

- architektoniczna – brak barier fizycznych (budynki, przestrzeń)
- cyfrowa – dostęp do stron internetowych i aplikacji mobilnych
- informacyjno-komunikacyjna – możliwość komunikowania się i rozumienia treści

Klucz: możliwość samodzielnego i równego korzystania z usług i przestrzeni przez osoby ze szczególnymi potrzebami.

Dostępność – ujęcie krajowe (PZP)

Ustawa z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych (PZP), (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1320)

Ustawa PZP zobowiązuje zamawiających (np. urzędy, instytucje publiczne) do uwzględniania zasad dostępności w procesie przygotowania i realizacji zamówień publicznych – w szczególności przy dostawie produktów, świadczeniu usług i projektowaniu infrastruktury.

Podstawy prawne w PZP

- Art. 100 ust. 1 PZP: „Zamawiający określając przedmiot zamówienia, uwzględnia wymagania dostępności dla osób z niepełnosprawnościami i projektowania uniwersalnego”.
- Art. 100 ust. 1 i 2 PZP: „Opis przedmiotu zamówienia powinien uwzględniać zasady dostępności określone w odrębnych przepisach, w szczególności w zakresie projektowania dla wszystkich użytkowników”.
- Art. 242 ust. 2 pkt 1 PZP: Przy ocenie ofert można przyznawać punkty za „dostępność dla osób niepełnosprawnych lub uwzględnienie potrzeb użytkowników” jako kryteria oceny.

Dostępność – ujęcie krajowe (techniczne)

Ustawa z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1440)

Zobowiązuje jednostki sektora publicznego do zgodności swoich usług cyfrowych z kryteriami WCAG 2.1 na poziomie co najmniej AA.

Dostępność w rozumieniu Dyrektywy EAA (1)

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/882 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie wymogów dostępności produktów i usług (EAA)

Dyrektywa EAA:

- państwa członkowskie miały obowiązek transpozycji do dnia 28 czerwca 2025 r.

Cel Dyrektywy:

- Ujednolicenie wymagań dostępności w całej UE
- Usunięcie barier w dostępie do produktów i usług dla osób ze szczególnymi potrzebami
- Wsparcie rynku wewnętrznego poprzez wspólne standardy dostępności

Zasady dostępności wg EAA:

- zakres przedmiotowy
- zakres podmiotowy
- wyłączenia stosowania

Kontekst bezwzględny vs względny dostępności

- **Bezwzględna dostępność** oznacza, że tworząc rozwiązania nie zastanawiamy się kto będzie z nich korzystał (czy również osoby z niepełnosprawnościami?) od razu tworzymy rozwiązania dostępne „dla wszystkich”, stosując uniwersalne projektowanie.
- **Względna dostępność** oznacza, że tworzymy rozwiązania dostępne wówczas, gdy zakładamy, że będą z nich korzystać również osoby z niepełnosprawnościami.

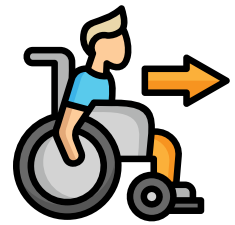
Rozróżnienie tych kontekstów pomaga w projektowaniu bardziej inkluzywnych rozwiązań dostosowanych do różnych grup odbiorców.

Przykłady:

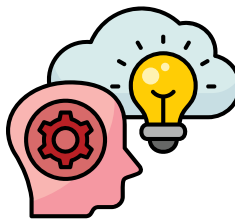
Kontekst bezwzględny - art. 6 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami - podmiot publiczny zobowiązany jest zawsze spełniać co najmniej wymogi dostępności wskazane w art. 6 - bez względu na to kto będzie odbiorcą/korzystającym.

Kontekst względny - art. 100 PZP - dostępność zapewnia się po przeprowadzeniu analizy czy potencjalnie lub faktycznie z przedmiotu zamówienia będą lub mogą korzystać osoby z niepełnosprawnościami. EAA i PAD należy stosować w kontekście bezwzględnym.

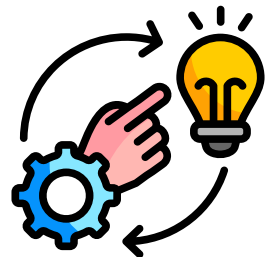
Sposoby zapewniania dostępności

Usuwanie barier

Uniwersalne projektowanie

Racjonalne usprawnienia

Dostępność można zapewniać systemowo (projektowanie), interwencyjnie (usuwanie barier) i poprzez zastosowanie pomocy technicznej (usprawnienia) – najlepiej, gdy łączymy te trzy podejścia.

Sposoby zapewniania dostępności – Usuwanie barier

1. Usuwanie barier

To działanie polegające na identyfikacji i eliminacji istniejących przeszkód, które utrudniają dostęp osobom ze szczególnymi potrzebami. Dotyczy to barier:

- architektonicznych (np. brak podjazdu),
- cyfrowych (np. strona internetowa niezgodna z WCAG),
- informacyjno-komunikacyjnych (np. brak możliwości porozumienia się w alternatywnej formie).

Odniesienie prawne:

- art. 9 Konwencji,
- art. 6 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Sposoby zapewniania dostępności – Projektowanie uniwersalne

Projektowanie uniwersalne (ang. universal design*)

Polega na tworzeniu produktów, usług, przestrzeni i systemów od początku w sposób dostępny dla możliwie najszerzej grupy odbiorców – niezależnie od ich cech indywidualnych. Nie wymaga późniejszych dostosowań czy adaptacji.

Odniesienia prawne:

- art. 2 Konwencji (definicja projektowania uniwersalnego),
- ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (UZD),
- PAD

* Autorem definicji jest Ron Mace, twórca Centrum Universal Design (CUD) przy North Carolina State University.

Projektowanie uniwersalne – przykład

Komunikacja pionowa

Małe Paderevianum

Uniwersytet Jagielloński

Przejścia dla pieszych – jednoczesne zastosowanie systemu oznaczeń fakturowych (są to odpowiednie struktury na chodnikach ułatwiające poruszanie się osobom niewidomym), sygnalizacji świetlnej i głosowej oraz likwidacji krawężników.

Źródła obrazów:
miasto.pro

Sposoby zapewniania dostępności

– Racjonalne usprawnienia

Racjonalne usprawnienia (reasonable accommodation)

Są to zmiany lub dostosowania techniczne, których celem jest zapewnienie równego korzystania z usług, przestrzeni lub informacji osobie ze szczególnymi potrzebami. Ich brak może stanowić formę dyskryminacji.

Odniesienie prawne:

- art. 2 i art. 5 ust. 3 Konwencji.

Racjonalne usprawnienia – przykłady (1)

Specjalistyczny transport

Źródło obrazów:
Zasoby programu Canva

Dostosowanie budynków – np. montaż tymczasowych podjazdów, platform, wind; oznakowanie obiektów tablicami w treści w alfabecie Braille’a.

Racjonalne usprawnienia – przykłady (2)

Pętla indukcyjna lub systemy FM

Źródło obrazu:
razemztoba.pl

Wydłużony czas wsparcia (np. w trakcie szkoleń, kursów, zajęć edukacyjnych lub sesji informacyjnych, wynikający z konieczności wolniejszego tłumaczenia na język migowy, wolnego mówienia, odczytywania komunikatów z ust, stosowania języka łatwego itp.).

Źródło obrazu:
Zasoby programu
Canva

Racjonalne usprawnienia – przykłady (3)

Inne przykłady racjonalnych usprawnień:

- asystent tłumaczący na język łątwy,
- asystent osoby z niepełnosprawnością,
- tłumacz języka migowego,
- przewodnik dla osoby niewidomej lub słabowidzącej,
- obsługa poza kolejnością.

Źródło obrazów:
Zasoby programu Canva

Sposoby zapewniania dostępności – różnice

Jaka jest różnica pomiędzy usuwaniem barier, projektowaniem uniwersalnym a racjonalnym usprawnieniem?

8 zasad uniwersalnego projektowania

Zasada 1 – identyczne zastosowanie

- Identyczne zastosowanie – projekt jest użyteczny i atrakcyjny dla ludzi o różnych umiejętnościach (możliwościach).
- Zakłada, że każdy człowiek powinien mieć równy dostęp do wszystkich elementów środowiska: przestrzeni, przedmiotów, budynków, ulic, chodników, szpitali, szkół, środków transportu.
- Stosowanie tej reguły powinno prowadzić do takiego planowania przestrzeni, aby nie wymagała ona dodatkowych udogodnień dla osób z niepełnosprawnościami czy pozostałych osób o szczególnych potrzebach.

Zasada 1 – przykład: identyczne zastosowanie(1)

Wysuwany mostek minimalizuje przerwę między peronem a podłogą wagonu.

Źródło obrazu:
euorozwoj.pl

Umieszczenie włącznika światła na odpowiedniej wysokości (80-110 cm) to wygodne rozwiązanie dla osób o różnym wzroście, dzieci lub poruszających się na wózku.

Źródło obrazu:
instalacjebudowlane.pl

Zasada 1 – przykład: identyczne zastosowanie(2)

Drzwi otwierane automatycznie zapewniają wygodę użytkowników o zróżnicowanych potrzebach.

Źródło obrazu:
udinstitute.org

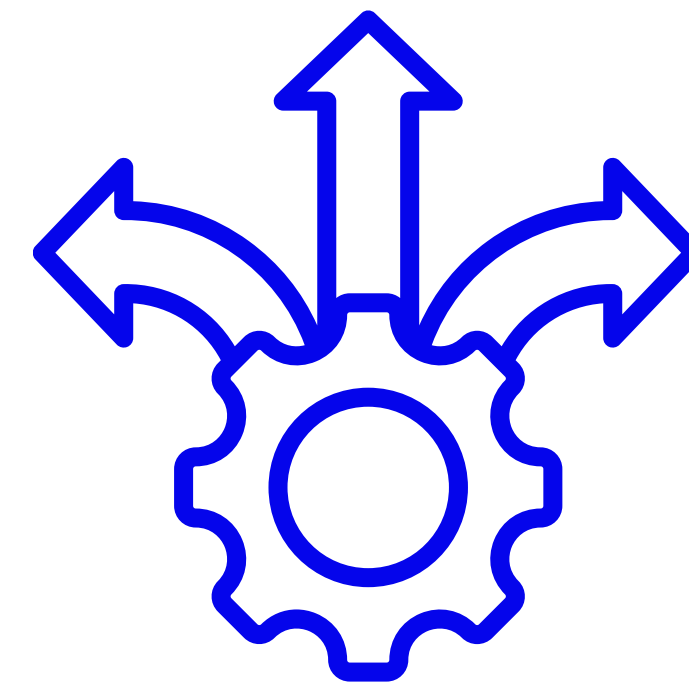
Rozwiązanie dostępu uniwersalne dla osób o różnej sprawności.
Ed Roberts Campus, USA

Źródło obrazu:
dac.berkeley.edu

Zasada 2 – elastyczność użytkowania

- Elastyczność użytkowania – projekt uwzględnia szeroki zakres indywidualnych preferencji i umiejętności odbiorców.
- Reguła elastyczności w użyciu odwołuje się do różnorodnych sposobów użycia przedmiotów ze względu na możliwości i potrzeby użytkowników.

Zasada 2 – przykład: elastyczność użytkowania

- Użytkownik przy stole komputerowym.
- Wysokość stołu można łatwo dostosować do indywidualnych potrzeb.

Źródło obrazu:
Zasoby programu Canva

Bateria do zlewozmywaka Lonheo:

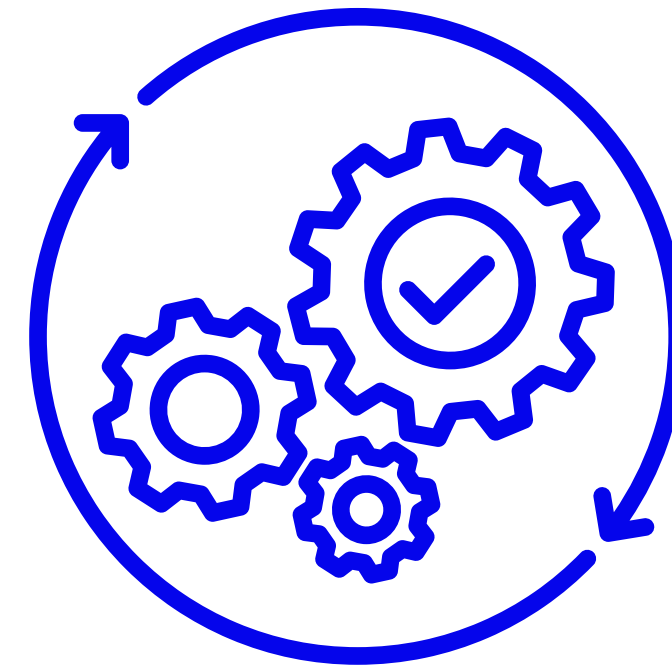
- obrót o 180 °, pionowy odpływ wody w każdej pozycji baterii
- ergonomiczna obsługa
- okna można zaplanować na poziomie blatu

Źródło obrazu:
kai-polska.pl

Zasada 3 – prosta i intuicyjna obsługa

Funkcja i sposób użycia są łatwe do zrozumienia, niezależnie od doświadczenia, wiedzy, umiejętności językowych czy obecnego poziomu koncentracji użytkownika.

Zasada 3 – przykład: prosta i intuicyjna obsługa (1)

Instrukcja obsługi IKEA.

Źródło obrazów:
manuals.plus/pl/ikea

Intuicyjny w obsłudze termostat.

Źródło obrazu:
technika-grzewcza-sklep.pl

Wyraźnie oznaczone funkcje przycisków.

Źródło obrazu:
Zasoby programu Canva

Zasada 3 – przykład: prosta i intuicyjna obsługa (2)

Łazienka z rozwiązaniami zaprojektowanymi dla osób z chorobą Alzheimera lub demencją.

Źródło obrazu:
catalog.hewi.com

Zasada 4 – zauważalna informacja

- Projekt w sposób efektywny łączy ze sobą niezbędne informacje dla użytkownika, niezależnie od warunków otoczenia lub zdolności sensorycznych użytkownika.
- W myśl zasady przekazywana informacja powinna być wielomodalna: nie należy używać tylko jednej formy przekazu, zalecane jest natomiast korzystanie z kilku różnych (obrazu, słowa, dotyku) i ograniczanie przy tym nadmiaru niepotrzebnych informacji.
- Należy również maksymalnie wyróżnić podstawowe informacje, a ich elementy powinny być łatwe do opisania (tak, aby np. na ich podstawie w łatwy sposób wskazać kierunek).

Zasada 4 – przykład: zauważalna informacja

Nanakuma Line, Japonia.

Każda stacja jest oznaczona kolorami, a także nazwami w języku angielskim i japońskim oraz towarzyszącym jej unikalnym symbolem. Symbole na ogół odnoszą się do otoczenia stacji.

橋本 Hashimoto		茶山 Chayama	
次郎丸 Jiromaru		別府 Befu	
賀茂 Kamo		六本松 Ropponmatsu	
野芥 Noke		桜坂 Sakurazaka	
梅林 Umebayashi		薬院大通 Yakuin-odori	
福大前 Fukudai-mae		薬院 Yakuin	
七隈 Nanakuma		渡辺通 Watanabe-dori	
金山 Kanayama		天神南 Tenjin-minami	

Źródło obrazu:
hejto.pl

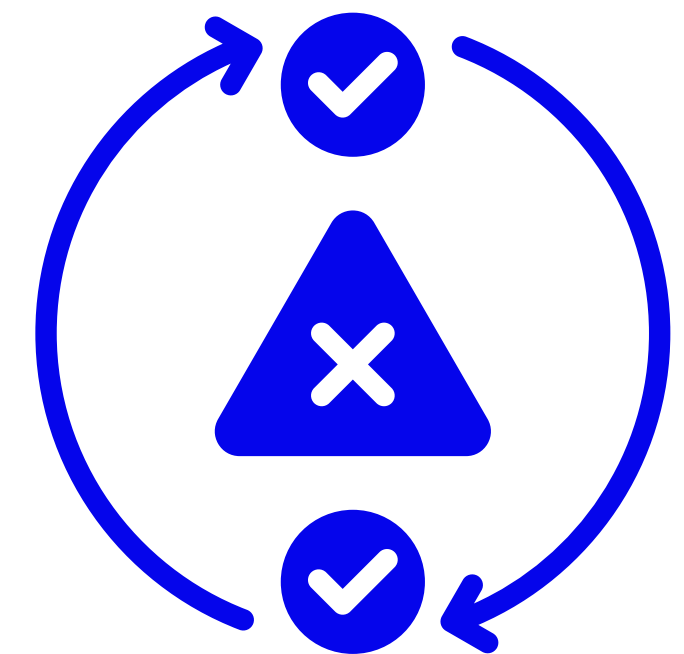
Identyfikacja przestrzenna - „Piesze Metro” w Instytucie „Pomnik-Centrum Zdrowia Dziecka”.

Źródło obrazów:
termedia.pl

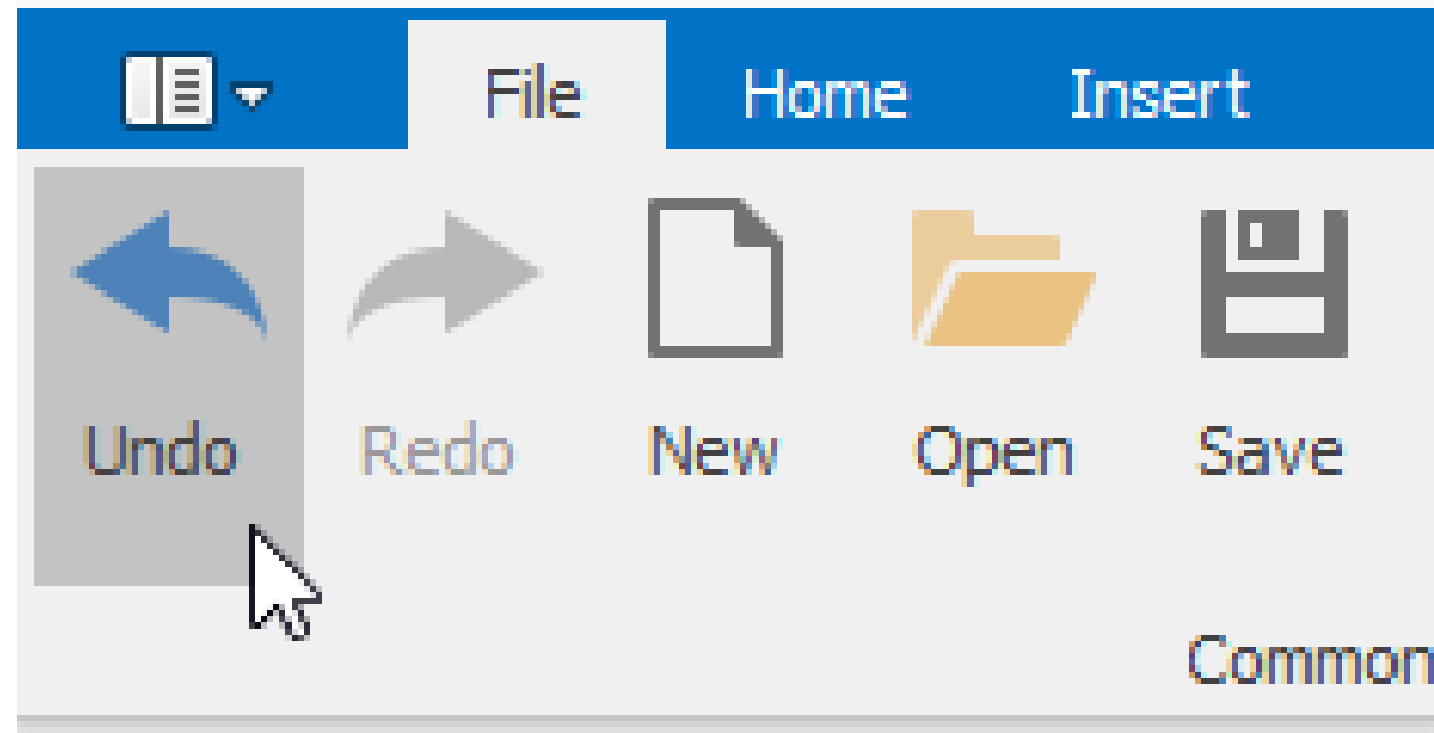
Zasada 5 – tolerancja na błędy

- Projekt minimalizuje zagrożenia i negatywne skutki przypadkowego lub zamierzonego działania.
- Reguła tolerancji na błąd ma uczynić środowisko bezpiecznym i pewnym dla wszystkich użytkowników. Jej zadaniem jest zminimalizować ryzyko błędnego użycia przedmiotów oraz ograniczyć niekorzystne konsekwencje przypadkowego i niezamierzonego użycia danego przedmiotu.

Zasada 5 – przykład: tolerancja na błędy

Funkcja umożliwiająca cofnięcie błędnej lub przypadkowo wykonanej operacji.

Źródło obrazu:
earthcape.com

Electrolux 5SAFETY™ – żelazko samo się wyłącza, gdy pozostaje w poziomie lub na boku przez 30s, lub w pionie przez 8 minut. Żelazko sygnalizuje problem alarmem akustycznym i wizualnym.

Źródło obrazu:
tech.wp.pl

Zasada 6 – niewielki wysiłek fizyczny

- Projektowanie w taki sposób, aby produkt był efektywny, wygodny i wymagał minimalnego wysiłku użytkownika.
- Zasada podkreśla konieczność projektowania przestrzeni, budynków i przedmiotów w taki sposób, by korzystanie z nich było skuteczne, wygodne i łatwe oraz wymagało jak najmniejszego wysiłku fizycznego od użytkownika. Należy więc zadbać o możliwość zachowania naturalnej pozycji ciała, minimalizując przy tym konieczność używania nadmiernej siły i powtarzania czynności.

Zasada 6 – przykład: niewielki wysiłek fizyczny

Phantom Magic corner firmy Grass Hopper umożliwia użytkownikom wygodny dostęp do przestrzeni do przechowywania.

Źródło obrazu:
marketstolarski.pl

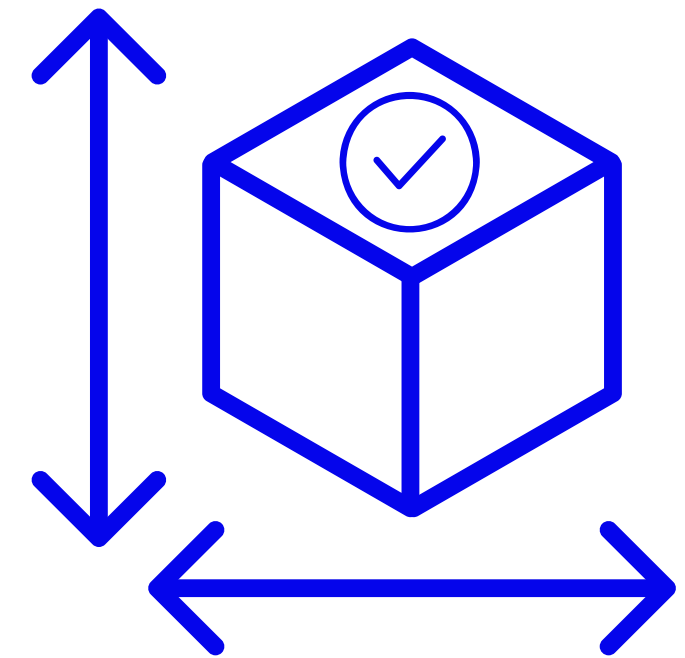
Baterie dotykowe Delta można niezwykle łatwo włączać i wyłączać w pośpiechu.

Źródło obrazu:
protradecraft.com

Zasada 7 – wymiary i przestrzeń dostępne i użyteczne

- Odpowiednia wielkość i przestrzeń przewidziana do podejścia, działania i wykorzystania produktu, niezależnie od wielkości, postawy lub mobilności użytkownika.
- Zasada zakłada konieczność dostosowania wielkości przestrzeni, elementów budynków czy przedmiotów do potrzeb jej użytkowników. W żadnym przypadku rozmiar tej przestrzeni nie powinien być przeszkodą w użytkowaniu. Niezwykle ważna jest także łatwość dostępu i możliwość dotarcia do przewidzianego miejsca, niezależnie od rozmiaru ciała, postawy i mobilności użytkownika.

Zasada 7 – przykład: wymiary i przestrzeń dostępne i użyteczne

Koleje LUAS, Dublin, Irlandia.

Wnętrze ultra-niskopodłogowego tramwaju Alstom Citadis zapewnia zarówno szerokie otwarte przestrzenie, jak i podwójne siedzenia.

Źródło obrazu: wikipedia.org

Meble recepcyjne Galter zapewniające łatwy dostęp dla osób poruszających się na wózkach.

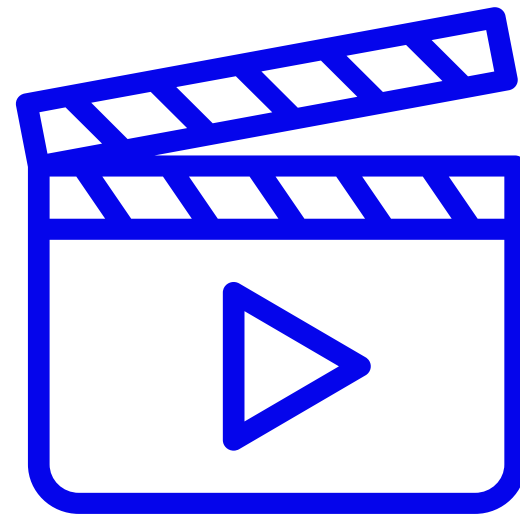
Źródło obrazu: galter.pl

Zasada 8 – Percepcja równości

W projektowaniu uniwersalnym powinno dążyć się do minimalizowania możliwości indywidualnego postrzegania projektu jako dyskryminującego. Dostarczane ułatwienia, z pozoru dostępne, nie mogą stygmatyzować niepełnosprawności lub innych okoliczności ograniczających sprawność użytkowników. Przykładowo niezgodne z tą zasadą jest zaprojektowanie odrębnego wejścia do obiektu obsługi podróżnych, przeznaczonego wyłącznie dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich.

Filmy prezentujące zasady uniwersalnego projektowania

- [Zasada 1 i 2 – LINK](#)
- [Zasada 3 i 4 – LINK](#)
- [Zasada 5 i 6 – LINK](#)
- [Zasada 7 - LINK](#)

Rodzaje dostępności – zgodnie z Konwencją i ustawami (1)

Dostępność to zapewnienie możliwości samodzielnego i równego korzystania z przestrzeni, usług i informacji.

Główne rodzaje dostępności:

1. Dostępność usług
2. Dostępność produktów
3. Dostępność architektoniczna
4. Dostępność cyfrowa
5. Dostępność informacyjno-komunikacyjna

Rodzaje dostępności – zgodnie z Konwencją i ustawami (2)

1. Dostępność usług

Możliwość samodzielnego, równego i zrozumiałego skorzystania z usług, niezależnie od rodzaju potrzeb użytkownika.

Podstawa prawna:

- Konwencja – art. 9 i 19
- Ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami - art. 4 i 6

Przykłady:

- Tłumacz PJM przy rejestracji do lekarza
- Formularz online z opcją odczytu głosowego
- Menu restauracji w tekście łatwym do czytania (ETR)

Rodzaje dostępności: dostępność usług – przykład

Oferta programu Toruńskiej Orkiestry Symfonicznej
opisana w ETR

Nie jest to po prostu tłumaczenie. Autor tekstu
łatwego do czytania musi zrozumieć
opracowywaną treść, wybrać z niej najważniejsze
informacje i zapisać je zgodnie ze standardami.

Źródło obrazu:
www.tos.art.pl

Nasza oferta

- koncerty symfoniczne
Są to koncerty muzyków,
którzy grają na instrumentach.

- koncerty kameralne
Są to koncerty z małą ilością muzyków.

- recitale
Są to koncerty, w których występuje
tylko jeden muzyk lub piosenkarz.

- koncerty specjalne
Są to koncerty, które organizujemy
na przykład z okazji Dnia Matki, Dnia Kobiet
lub koncerty sylwestrowe.

- koncerty dla dzieci

- festiwale
Jest to duże wydarzenie, które składa się
z wielu różnych koncertów i wydarzeń.

- zajęcia muzykoterapii dla seniorów
Są to zajęcia dla osób starszych,
w których muzyka leczy.

Rodzaje dostępności – zgodnie z Konwencją i ustawami (3)

2. Dostępność produktów

Produkty muszą być zaprojektowane tak, aby mogły być użytkowane przez osoby o różnych potrzebach – ergonomicznie, bezpiecznie i czytelnie.

Podstawa prawna:

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/882 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie wymogów dostępności produktów i usług (EAA)
- Ustawa z dnia 26 kwietnia 2024 r. o zapewnianiu spełniania wymagań dostępności niektórych produktów i usług przez podmioty gospodarcze (PAD)

Przykłady:

- Telefon z uproszczonym interfejsem
- Opakowanie z etykietą w alfabecie Braille'a

Rodzaje dostępności – zgodnie z Konwencją i ustawami (4)

3. Dostępność architektoniczna

Obiekt musi być zaprojektowany lub dostosowany tak, by każda osoba mogła się po nim poruszać samodzielnie i bezpiecznie.

Podstawa prawna:

- Ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami - art. 6 ust. 1 pkt 1
- Konwencja – art. 9

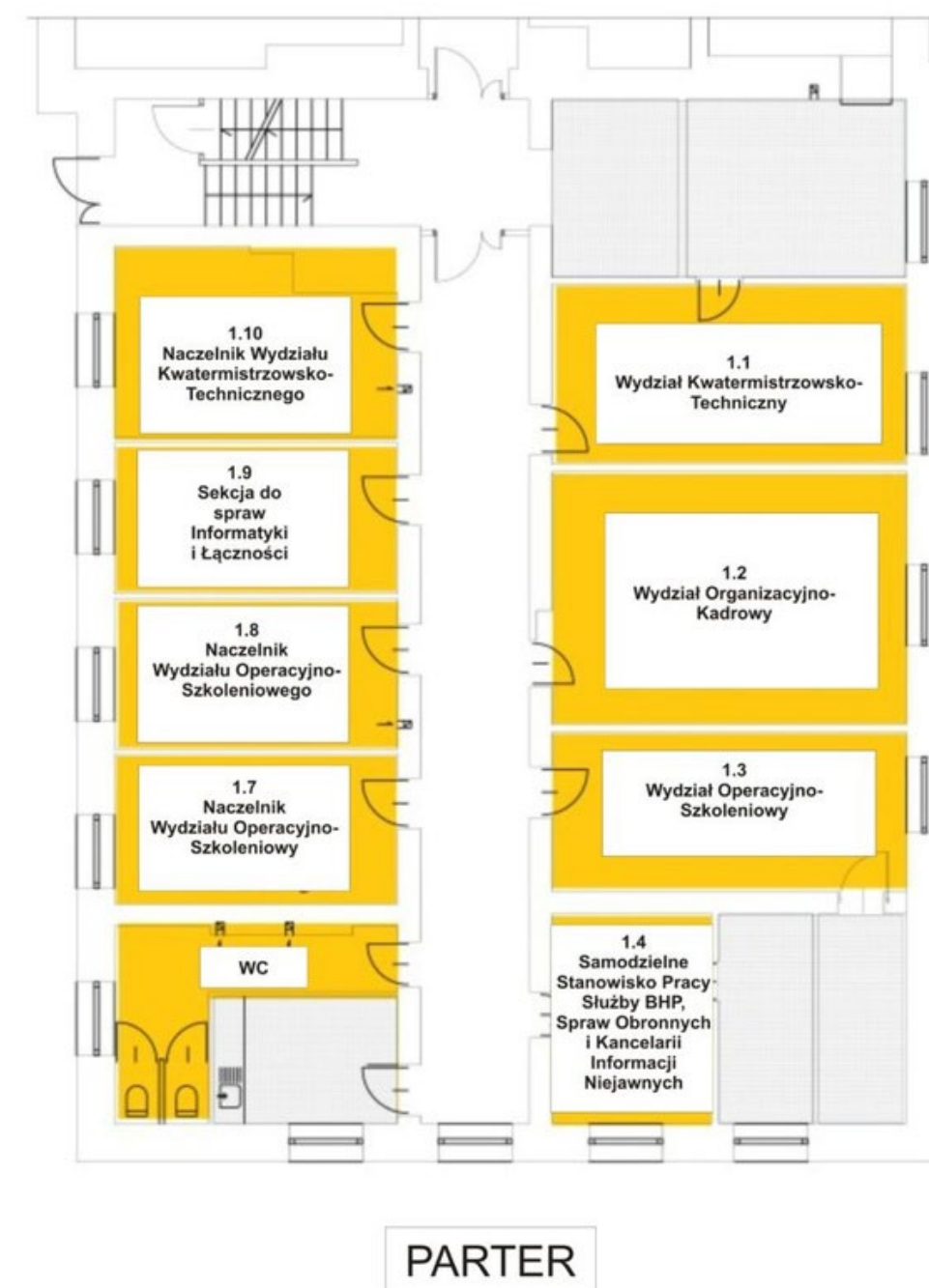
Przykłady:

- możliwość wejścia do budynku i skorzystania z przestrzeni budynku przez osoby na wózkach,
- przestrzenie manewrowe i komunikacyjne umożliwiające poruszanie się osobom z niepełnosprawnościami,
- informacja głosowa, wizualna i dotykowa o rozkładzie pomieszczeń,
- możliwość ewakuacji lub uratowania osób z niepełnosprawnościami,
- dostosowanie wejść, przejść, toalet i punktów obsługi klienta do różnych potrzeb.

Informacja na temat rozkładu pomieszczeń

- **Wizualne** – plany, oznaczenia kierunkowe, infokioski, piktogramy, kontrastowe oznaczenia.
- **Dotykowe** – tyflomapy, makiety, ścieżki fakturowe, tabliczki Braille’a i wypukłe oznaczenia.
- **Głosowe** – infomaty, nagrania audio, systemy nawigacji (np. Totupoint), informacje głosowe na wejściu.

Źródło obrazu:
kmpsp.lublin.pl

Rodzaje dostępności – zgodnie z Konwencją i ustawami (5)

4. Dostępność cyfrowa

Strony internetowe i aplikacje muszą być czytelne, zrozumiałe i możliwe do obsługi przez technologie wspomagające.

Podstawa prawna:

- Ustawa z 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych
- Dyrektywa (UE) 2016/2102 w sprawie dostępności stron internetowych i mobilnych aplikacji organów sektora publicznego

Przykłady:

- Teksty alternatywne dla zdjęć
- Możliwość nawigacji klawiaturą
- Napisy do filmów w serwisach urzędowych

Przykład: Teksty alternatywne dla zdjęć

Źródło obrazu:
materiały własne

Przykład:

✓ **Dobre:** „Osoba na wózku inwalidzkim próbuje pokonać krawężnik na ścieżce rowerowej, podczas gdy mężczyzna z wózkiem dziecięcym swobodnie porusza się po chodniku.”

✗ **Złe:** „Osoba na wózku na ścieżce rowerowej.”
(zbyt ogólne)

Tekst alternatywny – spróbuj zrobić opis do obrazka (1)

Przykład:

✓ **Dobre:**

✗ **Złe:**

Źródło obrazu:

[Istock.com](https://www.istock.com)

Tekst alternatywny – spróbuj zrobić opis do obrazka (2)

Źródło obrazu:

[Istock.com](https://www.istock.com)

Przykład:

✓ **Dobre:** „Dziewczynka z ciemnym warkoczem w białej sukience pisze ołówkiem na kartce przy biurku, skupiona na zadaniu. W tle widać zastony i książkę opartą na podstawce.”

✗ **Złe:** „Dziecko piszące przy stole.” (zbyt ogólne, brak kontekstu i szczegółów)

Rodzaje dostępności – zgodnie z Konwencją i ustawami (6)

5. Dostępność informacyjno-komunikacyjna

Informacja i komunikacja muszą być przekazywane w sposób przystępny, zrozumiały i dostępny językowo oraz technologicznie (**art. 21 Konwencji**)

Minimalne wymagania w zakresie dostępności informacyjno-komunikacyjnej (**art. 6 ust. 1 pkt 3 UZD**):

- a) obsługa z wykorzystaniem środków wspierających komunikowanie się, o których mowa w art. 3 pkt. 5 ustawy o języku migowym, lub przez wykorzystanie zdalnego dostępu online do usługi tłumacza przez strony internetowe i aplikacje,
- b) instalacja urządzeń lub innych środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących, w szczególności pętli indukcyjnych, systemów FM lub urządzeń opartych o inne technologie, których celem jest wspomaganie słyszenia,
- c) zapewnienie na stronie internetowej danego podmiotu informacji o zakresie jego działalności – w postaci elektronicznego pliku zawierającego tekst odczytywalny maszynowo, nagrania treści w polskim języku migowym oraz informacji w tekście łatwym do czytania,
- d) zapewnienie, na wniosek osoby ze szczególnymi potrzebami, komunikacji z podmiotem publicznym w formie określonej w tym wniosku.

Przykłady: piktogramy i znaki graficzne w urzędach, możliwość rozmowy przez czat tekstowy.

Prosty język vs ETR (1)

Prosty język („plain language”)

To sposób pisania zrozumiały dla jak najszerszej grupy odbiorców – w tym osób starszych, mniej wykształconych, w stresie lub z ograniczonym czasem.

Cechy: krótkie zdania, konkretny język, brak żargonu, przejrzysta struktura tekstu.

Stosowany m.in. w:

- komunikacji urzędowej,
- bankowości,
- edukacji dorosłych,
- stronach publicznych (zgodnie z WCAG 2.1, kryterium 3.1.5 – poziom czytelności).

Prosty język vs ETR (2)

ETR – Easy to Read (język łatwy do czytania i rozumienia)

To specjalistyczna forma komunikacji przeznaczona dla osób z trudnościami poznawczymi, np. z niepełnosprawnością intelektualną.

Cechy: jedno zdanie = jedna myśl, brak metafor i trudnych słów, proste słowa z definicjami, ilustracje i symbole wspomagające rozumienie, treści sprawdzane przez osoby z niepełnosprawnościami (tzw. testowanie z użytkownikiem).

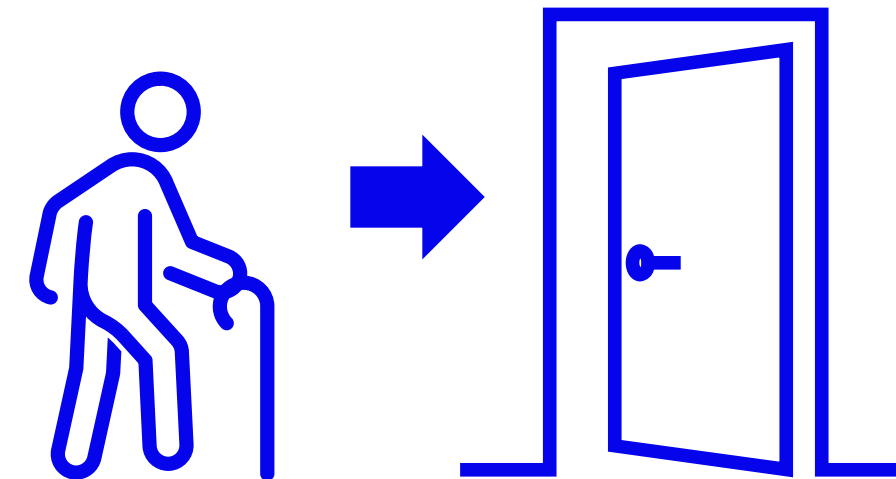
Stosowany w:

- materiałach edukacyjnych,
- informacjach o prawach i usługach,
- formularzach, regulaminach, materiałach urzędowych.

Ćwiczenie:

Zaplanuj scenariusz bezpiecznej ewakuacji dostosowany do osób ze szczególnymi potrzebami

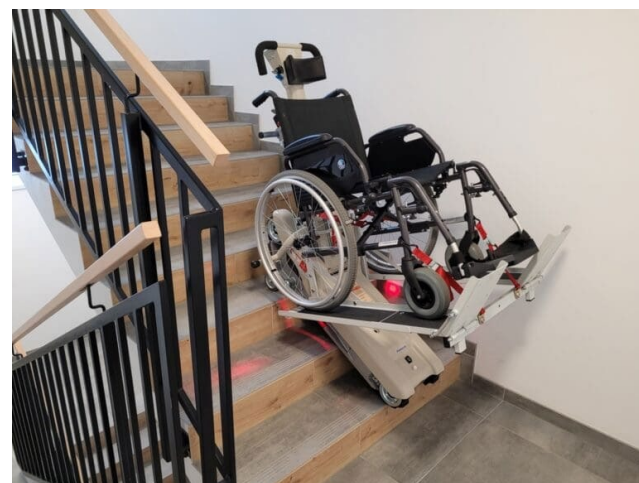
- Ewakuacja osoby z niepełnosprawnością intelektualną
- Ewakuacja osoby z niepełnosprawnością wzroku
- Ewakuacja osoby z niepełnosprawnością ruchu
- Ewakuacja osoby z niepełnosprawnością słuchu

Zasady ewakuacji osób ze szczególnymi potrzebami

Co należy zapewnić?

- Krzesółka ewakuacyjne
 - umożliwiają bezpieczne znoszenie po schodach osób poruszających się na wózku lub o ograniczonej mobilności.
- Sygnalizacja alarmowa: dźwiękowa i wizualna
 - migające światła, sygnały wibracyjne, panele dotykowe – nie każdy usłyszy syrenę.
- Oznaczone ścieżki ewakuacyjne
 - podświetlenia przy podłodze, oznaczenia na poręczach, informacje dotykowe i kontrastowe.
- Pomieszczenia oczekiwania na ewakuację
 - izolowane, oznaczone miejsca z komunikacją awaryjną, dostępne dla osób o ograniczonej mobilności.
- Wariantowe instrukcje ewakuacyjne
 - instrukcje w ETR, piktogramy, nagrania dźwiękowe i komunikaty migowe.

Źródło obrazu:
Materiały własne

Źródło obrazu:
www.aseatex.ase.pl

Źródło obrazu: Centrum Projektowania
Uniwersalnego, Politechnika Gdańska, „Standardy
dostępności dla miasta Gdyni”, 2016

Źródło obrazu:
www.znaki-bhp.pl

Funkcjonowanie osób z niepełnosprawnościami i osób ze szczególnymi potrzebami

Kim są osoby ze szczególnymi potrzebami?

- Osoby z niepełnosprawnościami (ruchu, wzroku, słuchu, intelektualnymi)
- Osoby starsze (np. z ograniczoną sprawnością lub percepcją)
- Osoby z czasowymi trudnościami (np. po złamaniu, w stresie, z migreną)
- Osoby z barierą językową lub poznawczą (np. osoby cudzoziemskie, osoby z autyzmem)

Każdy z nas może czasowo mieć szczególne potrzeby!

Z czym mierzą się na co dzień?

- Bariery w środowisku fizycznym (schody, brak windy, ciasne wejścia)
- Bariery w informacji (zbyt trudne teksty, brak tłumacza PJM, brak ETR)
- Bariery cyfrowe i technologiczne (trudna strona internetowa, brak kontrastu)
- Bariery organizacyjne i społeczne (brak empatii, sztywne procedury)

Co to oznacza w praktyce?

- Funkcjonowanie zależy nie tylko od zdrowia, ale od **dostępności otoczenia**
- To **społeczeństwo** ma obowiązek usuwać bariery, nie osoba ich „przezwyćęzać”
- Rozwiązania muszą być **proste, przewidywalne i różnorodne**

W jaki sposób szczególne potrzeby wpływają na dostępność?

Szczególne potrzeby **zmieniają sposób, w jaki użytkownik korzysta z produktu lub usługi**. Jeśli nie są uwzględnione:

- **produkt może być bezużyteczny**, np. mały tekst na ekranie dla osoby słabowidzącej,
- **usługa może być niedostępna**, np. brak alternatywnego kontaktu dla osoby Głuchej,
- **klient może czuć się wykluczony**, np. niezrozumiałe instrukcje dla osoby z trudnościami poznawczymi.

Przykłady wpływu szczególnych potrzeb na dostępność:

Osoba słabowidząca

→ **Potencjalna bariera**: Mały tekst na ekranie → **Rozwiązanie (dostępność)**: Zoom, duża czcionka, kontrast

Osoba niesłysząca

→ **Potencjalna bariera**: Tylko infolinia głosowa → **Rozwiązanie (dostępność)**: Czat, e-mail, tłumacz PJM

Osoba z demencją

→ **Potencjalna bariera**: Trudne formularze → **Rozwiązanie (dostępność)**: Prosty język, ETR, ikony

Seniorzy

→ **Potencjalna bariera**: Mało ergonomiczne opakowania → **Rozwiązanie (dostępność)**: Łatwe otwieranie, duże etykiety

Dostępność = prawo, nie przywilej

Musi obejmować wszystkie sfery życia:
przestrzeń, technologię, produkt, usługę
i komunikację – zgodnie z Konwencją
i ustawami.

Korzyści biznesowe przedsiębiorców z wdrażania produktów i usług (1)

Jakie widzisz korzyści biznesowe dla swojego przedsiębiorstwa?

- Korzyści skali – projektowanie dostępne „od początku” pozwala dotrzeć do szerszej grupy klientów (w tym seniorów, osób z niepełnosprawnościami, osób z czasowymi ograniczeniami), co zwiększa potencjalny rynek.
- Zwiększenie konkurencyjności – firmy wdrażające dostępność budują nowoczesny, odpowiedzialny wizerunek i zyskują przewagę w przetargach oraz ocenach klientów.
- Rozbudowa grupy docelowej – zasady dostępności umożliwiają skuteczne dotarcie do osób wcześniej wykluczonych z oferty, w tym także do klientów o specyficznych potrzebach komunikacyjnych, sensorycznych lub poznawczych.
- Ułatwienie handlu transgranicznego i mobilności – zgodność z przepisami UE (np. EAA) pozwala na oferowanie produktów/usług na całym rynku unijnym bez dodatkowych kosztów adaptacji.

Korzyści biznesowe przedsiębiorców z wdrażania produktów i usług (2)

- Redukcja kosztów rozdrobnienia przepisów UE – dzięki ujednoliconym regulacjom (np. w Dyrektywie EAA), przedsiębiorcy mogą koncentrować się na innowacjach zamiast dostosowywać produkty do różnych krajów oddzielnie.
- Korzyści, jakie osiągnięto z realizacji programu rządowego „Dostępność Plus” – <https://archiwum.niepelnosprawni.pl>
- Komercjalizacja rozwiązań z zakresu narzędzi wspomagających i uniwersalnych – rozwój i sprzedaż nowatorskich produktów inkluzywnych (np. aplikacji, urządzeń, narzędzi wspierających komunikację i orientację).
- Korzyści dla mikroprzedsiębiorstw – nawet przy dobrowolnym wdrożeniu dostępności zyskują one punkty w projektach UE, poprawiają obsługę klienta i zwiększają zasięg.

Możliwości uzyskania wsparcia (1)

w tym bezzwrotnego oraz pod tytułem zwrotnym przy wdrażaniu usług i produktów zgodnych z zasadami projektowania uniwersalnego

Bieżące konkursy i programy:

1. Preferencyjne pożyczki na dostępność architektoniczną, cyfrową i informacyjno-komunikacyjną – sprawdź możliwość uzyskania pożyczki na [stronie internetowej Banku Gospodarstwa Krajowego](#) oraz zapoznaj się z [ulotką informacyjną](#)

Możliwości uzyskania wsparcia (2)

Bieżące konkursy i programy (c.d.):

2. Szkolenia i doradztwo w zakresie wdrażania Polskiego Aktu o Dostępności –

dowiedz się więcej na temat możliwości uczestnictwa w projekcie na [stronie internetowej Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości](#),

3. Szkolenia i doradztwo w zakresie uniwersalnego projektowania produktów i usług – sprawdź szczegóły uczestnictwa w projekcie [stronie internetowej Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości](#),

4. Dofinansowanie innowacyjności i prac badawczo-rozwojowych, rozbudowy infrastruktury badawczej i podnoszenia kompetencji kadr w zakresie dostępności – jeśli należysz do sektora MŚP, sprawdź możliwość wsparcia na [stronie internetowej Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości](#). Jeśli reprezentujesz duże przedsiębiorstwo, szczegóły projektu znajdziesz na [stronie internetowej Narodowego Centrum Badań i Rozwoju](#)

Bibliografia (1)

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. nr 78, poz. 483 z późn. zm.)
2. Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1411)
3. Ustawa z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych, (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 1440)
4. Ustawa z dnia 26 kwietnia 2024 r. o zapewnianiu spełniania wymagań dostępności niektórych produktów i usług przez podmioty gospodarcze (PAD), (Dz.U. z 2024 r. poz. 731)
5. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 44 z późn. Zm.)
6. Ustawa z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych (PZP), (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1320 z późn. zm).
7. Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzona w Nowym Jorku z dnia 13 grudnia 2026 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169)
8. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2102 z dnia 26 października 2016 r. w sprawie dostępności stron internetowych i aplikacji mobilnych organów sektora publicznego, (Dz.U.U.E.L.2016.327.1)
9. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/882 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie wymogów dostępności produktów i usług (EAA – European Accessibility Act), (Dz.U.U.E.L.2019.151.70)

Bibliografia (2)

10. WCAG 2.1 – Web Content Accessibility Guidelines, poziom AA, W3C (<https://www.w3.org/TR/WCAG21/>).
11. ETR – Easy to Read Guidelines, opracowane przez Inclusion Europe (<https://www.inclusion-europe.eu/easy-to-read/>).
12. Wytyczne dotyczące realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021 - 2027 (<https://www.funduszeuropejskie.gov.pl>).
13. <https://latwytekst.pl> – automatyczna konwersja do języka łatwego (ETR).
14. <https://etr.edu.pl> – baza wiedzy o ETR, zasady, przykłady.
15. <https://www.transkryptor.com/pl/> – narzędzia wspierające dostępność treści głosowych i transkrypcji.
<https://dostepnosc.gov.pl> – portal wiedzy o dostępności.